

دفتر مقام معظم رهبری
www.leader.ir

2	غسل و کفن میت.
7	نماز میت
9	دفن میت
12	متفرقات دفن
14	احکام امدادگر
17	مسائل متفرقه

غسل و کفن میت

غسل و کفن و دفن جنازه های سوخته

سؤال ۱.

الف) در یک حادثه آتش سوزی چند نفر مسلمان و غیر مسلمان سوخته اند و مخلوط شده اند و امکان تشخیص و شناسایی هر یک نیست، وظیفه نسبت به غسل و نماز و دفن آنها چیست؟
ب) در همین فرض نیز اگر خانمی هم بین آنهاست و قابل شناسایی نباشد تکلیف چیست؟

ج.

الف) در فرض سؤال بنابر احتیاط غسل دادن و کفن نمودن و سایر واجبات برای تمامی آنها واجب است.
ب) هر یک از زن و مرد مسلمان آنها را از پشت لباس غسل دهند.

غسل و تیمم جبیرای

سؤال ۲.

آیا می توان در صورت جراحت و خونریزی، میت را به صورت جبیره ای غسل داد؟ در صورت جواز کیفیت چگونه است؟ اگر غسل جبیره ای ممکن نباشد آیا میشود آن را تیمم جبیره ای داد؟ کیفیت آن چگونه است؟

ج. غسل میت به صورت فوری واجب نیست؛ بنابراین باید میت را رها کنند تا خونریزی آن بند بیاید و اگر خونریزی قطع نمی شود با مواردی مانند گچ خون را بند بیاورند و بعد از شستشوی گچ، میت را غسل می دهند.

نحوه تیمم میت

سؤال ۳. میت را چگونه تیمم دهیم؟

ج. احتیاط به اینکه تیمم هم با دست زنده و هم در صورت امکان با دست میت باشد، ترک نشود؛ گرچه بعید نیست در صورت امکان فقط به دست میت اکتفا بتوان کرد.
در تیمم ابتدا باید نیت نمود و سپس کف هر دو دست را بر چیزی که تیمم بر آن صحیح است زد و آن را به تمام پیشانی و دو طرف آن از جایی که موی سر می روید تا ابروها و بالای بینی کشید، و سپس کف دست چپ را بر تمام پشت دست راست و کف دست راست را بر تمام پشت دست چپ، بکشد و احتیاط واجب این است که بار دیگر دست ها را به زمین بزند و سپس کف دست چپ را بر پشت دست راست و کف دست راست را بر پشت دست چپ بکشد.

کیفیت تیمم میت

سؤال ۴. در فرض نبود آب، برای غسل میت چند تیمم لازم است؟

ج. اگر آب برای غسل دادن میت موجود نباشد باید او را سه تیمم بدل از سه غسل با مراعات ترتیب بدهند و بنابر احتیاط مستحب یک تیمم دیگر بدل از هر سه غسل بدهند.

غسل ارتماسی میت

سؤال ۵. آیا می توان میت را غسل ارتماسی داد؟

ج. بنابر احتیاط واجب غسل ارتماسی در این سه غسل، به طوری که برای هر یک از آنها یک مرتبه فرو برند، کفایت نمی کند، ولی در شستن هر عضوی از اعضای سه گانه در این سه غسل، فرو بردن آن عضو در آب کر با مراعات ترتیب جایز است.

نجس شدن بدن میت

سؤال ۶. اگر پس از غسل یا تیمم میت، بول یا غائط از او خارج شود، اعاده لازم است یا نه؟

ج. اعاده غسل واجب نیست؛ اگر چه احتیاط مستحب در صورت بیرون آمدن بول یا غائط در اثنای آن، اعاده غسل است؛ البته بنا بر احتیاط پاک نمودن بدن میت از نجاست واجب است، هرچند که بعد از قرار دادن در قبر باشد؛ مگر آن که ممکن نباشد، و لو به خاطر این که بیرون آوردن او از قبر هتک حرمت محسوب شود.

حنوط

سؤال ۷. آیا حنوط اختصاص به میتی دارد که او را غسل داده اند یا در تیمم بدل از غسل هم هست؟

ج. بعد از تیمم هم حنوط واجب است.

حنوط غیر بالغ

سؤال ۸. حنوط بچه غیر بالغ واجب است یا خیر؟

ج. بله، واجب است.

فراموشی غسل

سؤال ۹. اگر میتی که را بدون غسل یا تیمم و کفن و حنوط و نماز یا یکی از اینها دفن کرده باشند، تکلیف چیست؟

ج. اگر غسل، تیمم یا کفن یا حنوط ترک شده است و یا غسل و تیمم باطل بوده، برای تدارک آن در

صورتی که محذوری (از قبیل هتک حرمت میّت به خاطر آن که جسدش تباه شده و از قبیل حرج و مشقت بر افراد زنده، به واسطه بو یا تجهیز او) نباشد، واجب است نبش قبر شود. و اگر نماز بر میت ترک شده و یا باطل خوانده شده است، نبش قبر میّت برای خواندن نماز جایز نیست؛ بلکه در صورتی که مدت زیادی از دفن نگذشته باشد و میّت در آن مدت متلاشی نشده و از اسم میّت بودن خارج نشده است، با مراعات شرایط از قبیل رو به قبله بودن و غیر آن نماز بر قبر او خوانده می شود.

غسل مس میت

سؤال ۱۰. آیا در مس موارد زیر، غسل مس میت واجب می شود؟
الف) مس عضوی که از بدن انسان زنده جدا شده است.
ب) مس عضوی که از بدن انسان مرده جدا شده است.

ج) مس عضوی که از بدن شخص زنده جدا شده است، غسل ندارد؛ ولی مس عضوی که از بدن مرده جدا شده - پس از سرد شدن و پیش از غسل دادن - در حکم مس بدن مرده است.

مس میت تیمم داده شده

سؤال ۱۱. میتی را عوض غسل، تیمم می دهند، بعد از تیمم، لمس بدن او غسل مس میت دارد یا نه؟

ج. اگر وظیفه تیمم دادن میت بوده است؛ چنانچه بدن میت را بعد از تیمم سوم مس کنند، غسل مس میت مبنی بر احتیاط مستحب است و واجب نیست.

مس میت با دستکش

سؤال ۱۲. اگر بدن میت را با دستکش و مانند آن مس نمایند، آیا غسل مس میت بر غسل دهنده واجب می شود یا خیر؟

ج. واجب نیست.

زمان غسل میت

سؤال ۱۳. آیا غسل میت باید بعد از سرد شدن بدن میت باشد یا قبل از سرد شدن هم می شود غسل داد؟

ج. قبل از سرد شدن هم می شود.

وظیفه هنگام کمبود آب و کفن

سؤال ۱۴. در مواقع بحرانی که با کمبود شدید آب و کفن مواجه هستیم و تأخیر در غسل، تیمم و کفن موجب وهن یا متعفن شدن اجساد می شود، حکم موارد زیر چیست؟

- ۱) اگر آب به اندازه یک یا دو غسل باشد؟
- ۲) اگر آب فقط برای غسل دادن تعدادی از اموات وجود دارد؟ آیا تنها همان چند نفر غسل کامل داده شوند و بقیه را تیمم

دهند یا هر کدام را مثلاً یک غسل و دو تیمم بدهند؟
۳) اگر پارچه برای کفن نباشد آیا می توان از پتو، پلاستیک یا لباس آلوده و نجس میت به عنوان کفن استفاده کرد؟

ج.

۱) اگر جز به مقدار یک غسل آب نداشته باشد، باید او را یک غسل و دو تیمم بدهد، پس اگر سدر و کافور یا تنها سدر یا تنها کافور داشته باشد باید آب را به مصرف غسل اول رسانیده و دو تیمم برای دو غسل آخری بدهد و همچنین است اگر سدر و کافور هم نباشد و اگر آبی که دارد برای دو غسل کافی باشد، باید آب را در دو غسل اول مصرف نماید و عوض سومی تیمم دهد.

۲) تنها چند نفر که آب به مقدار غسلشان است، غسل داده شده و بقیه تیمم داده می شوند.

۳) اگر چاره ای جز آن نباشد، منعی ندارد.

غسل و کفن جسد داری بیماری مسری

سؤال ۱۵. غسل و کفن جسدی که بیماری مسری و مهلکی دارد لازم است یا نه؟

ج. اگر به طریقی بتوان غسل و کفن نمود که از ضرر و سرایت بیماری در امان بود، وجوب غسل و کفن ساقط نیست.

نجس شدن دست تیمم دهنده

سؤال ۱۶. اگر دست تیمم دهنده، قبل از غسل بر اثر برخورد با میت نجس شود، آیا تطهیر آن برای تیمم میت لازم است یا خیر؟ و در صورتی که تطهیر ممکن نباشد، تکلیف چیست؟

ج. تطهیر آن لازم نیست.

سرایت بیماری با تیمم دادن بیماری

سؤال ۱۷. در صورتی که به نظر اهل فن از نظر بهداشتی، تیمم دادن میت موجب بیماری افراد تیمم دهنده یا سرایت بیماری های خطرناک بشود، در این صورت تکلیف چیست؟ آیا می توان با دستکش تیمم داد؟

ج. در صورت امکان تیمم میت با دست خود میّت، استفاده تیمم دهنده از دستکش منعی ندارد.

برطرف نمودن موانع تیمم

سؤال ۱۸. اگر امکان غسل میت به هیچ نحو نباشد و اعضای تیمم میت خون آلود باشد و خون ها خشک شده باشد، آیا تطهیر اعضای تیمم در صورت امکان لازم است؟ یا تیمم بر همان اعضاء نجس باید انجام شود یا میت تیمم جبیره ای داده شود یا تکلیف ساقط است؟

ج. در فرض سؤال در صورت امکان باید موانع را از مواضع تیمم برطرف نمود و بعد از برطرف نمودن موانع، صرف نجس ماندن اعضا ضرری به صحت تیمم نمی آزند؛ البته بدن میت برای دفن در صورت امکان پاک

نمودن نجاست، می بایست پاک گردد.

پوشاندن کفن دارای آیات قرآن

سؤال ۱۹. پوشاندن کفن هایی که به آیات قرآن مزین شده به میتی که بدن او به خون های خشک آلوده است، اشکال دارد یا خیر؟

ج. اگر امکان ازاله نجاست از بدن میت نباشد؛ چنانچه سبب سرایت نجاست به کفن نمی باشد و عرفاً هتک آیات محسوب نمی شود، اشکال ندارد.

کفن و دفن جدای هر میت

سؤال ۲۰. آیا واجب است جنازه هایی که از زیر آوار خارج می شوند هر کدام را جدا کفن و دفن نمود؟

ج. بله واجب است جدا کفن نمود؛ ولی دفن دو یا چند میت در یک قبر جایز است هرچند کراهت دارد و احتیاط مستحب در ترک آن است؛ مگر ضرورت اقتضا کند و در صورت دفن دو میت در یک قبر بهتر است حائلی بین دو میت قرار دهند.

کمبود کفن

سؤال ۲۱. اگر پارچه ای مجهول المالک باشد، کفن کردن میت با آن در شرائط بحرانی چه صورتی دارد؟

ج. اگر حاکم شرع اجازه این کار را بدهد مانعی ندارد و در غیر این صورت نباید برای کفن از آن پارچه استفاده کنند.

دفن میت با لباس

سؤال ۲۲. آیا در منطقه ای که جنازه های زیادی وجود دارد، برای کفن کردن اجساد، بیرون آوردن لباس های آنها واجب است؟ در صورتی که بیرون آوردن لباس اموات برای امدادگران دارای مشقت باشد، تکلیف چیست؟

ج. دفن میت با لباس، فی نفسه اشکال ندارد؛ ولی در صورت امکان غسل یا تیمم و کفن میت واجب است و لباس میت اگر ارزش مالی داشته باشد، ملک ورثه میت است.

نماز میت

یک نماز میت بر چند جنازه مرد و زن

سوال ۲۳.

الف) آیا می توان بر چند میت مذکر و مونث و بالغ و نابالغ یک نماز خواند؟
ب) در صورت جواز چینش اجساد چطور باید باشد و مقدار فاصله از روبرو و دو طرف چه قدر باید باشد؟

ج.

الف) بله اشکال ندارد و در این صورت بعد از تکبیر چهارم در عباراتی که نمازگزار می گوید باید تثنیه یا جمع بودن اموات را مراعات کند.
ب) جنازه ها با رعایت محاذات، جلوی روی نمازگزار قرار داده می شوند.

کیفیت نماز بر جنازه های مختلط

سوال ۲۴.

اگر جنازه ها متعدد و از جهت جنسیت مختلط باشند، برای نماز خواندن آنها:
الف) آیا لازم است که جنازه زن پشت سر مرد باشد؟
(آیا باید به جنازه زن ها جداگانه نماز خواند؟

ج.

الف) لازم نیست ؛ ولی چیدن جنازه ها باید به گونه ای باشد که اولاً واجب است میت را مقابل او به پشت بخوابانند، به طوری که سر او به طرف راست نمازگزار و پای او به طرف چپ نمازگزار باشد و ثانیاً فاصله آنها با نمازگزاران زیاد نباشد ؛ ولی کسی که نماز میت را به جماعت می خواند، اگر از میت دور باشد، چنانچه صف ها به یکدیگر متصل باشد، اشکال ندارد.
ب) لازم نیست.

ضمیمه در نماز بر جنازه های مختلط زن و مرد

سوال ۲۵. در نماز بر جنازه های مختلط زن و مرد، ضمیرها چطور باید گفته شود؟

ج. فقط بعد از تکبیر چهارم باید مراعات تثنیه یا جمع بودن میت را بکند و بقیه نماز با نمازی که برای یک میت خوانده می شود تفاوتی ندارد. اگر دو جنازه باشد می گوید : "اللهم اغفر لهذین المیتین" و اگر سه جنازه یا بیشتر بود می گوید: " اللهم اغفر لهؤلاء الأموات".

نماز میت بدون اذن ولی

سؤال ۲۶ .

- ۱) حکم نماز میتی که بدون اذن ولی خوانده شده و امکان اذن گرفتن وجود داشته است چیست؟
- ۲) آیا علم به رضایت و اجازه بعدی کفایت می کند؟
- ۳) اگر اذن گرفتن از ولی برای نماز میت به دلیل عدم شناخت یا عدم دسترسی، ممکن نباشد تکلیف چیست؟

الف) در فرض سؤال نماز باطل است.

(علم به رضایت _ اگرچه از شاهد حال قطعی به دست بیاید _ کفایت می کند ؛ ولیکن اجازه بعدی کفایت نمی کند.

(اگر دسترسی به ولی میت ممکن نباشد، باید از حاکم شرع اجازه گرفت.

نماز شخص فاسق بر میت

سؤال ۲۷. آیا اگر شخص فاسقی اقدام به اقامه نماز بر میت مسلمان کند، تکلیف از دیگران ساقط می شود یا خیر؟

ج. بله با وجود سایر شرایط، کفایت می کند.

دفن میت

دفن اجساد، بدون شرایط شرعی

سؤال ۲۸. اگر به واسطه دیر رسیدن اهل فن و امدادگران به منطقه حادثه دیده، عده ای از مردم آن منطقه در اثر عدم آشنایی با دستورات شرعی و غیره برخی جنازه ها را بدون غسل و تیمم و کفن و نماز و یا در غیر مسیر قبله دفن کرده باشند، تکلیف چیست؟

ج. اگر غسل، تیمم و کفن ترک شده است، برای تدارک آن در صورتی که محذوری (از قبیل هتک حرمت میت به خاطر آن که جسدش تباه شده و از قبیل حرج و مشقت بر افراد زنده، به واسطه بو یا تجهیز او) نباشد، واجب است نبش قبر شود. و اگر نماز بر میت ترک شده و یا باطل خوانده شده است، نبش قبر میت برای خواندن نماز جایز نیست؛ بلکه در صورتی که مدت زیادی از دفن نگذشته باشد و میت در آن مدت متلاشی نشده و از اسم میت بودن خارج نشده است، با مراعات شرایط از قبیل رو به قبله بودن و غیر آن نماز بر قبر او خوانده می شود.

کیفیت دفن دسته جمعی اجساد

سؤال ۲۹. در حوادث و سوانح که افراد زیادی کشته می شوند و ناچار باید اجساد به صورت دسته جمعی دفن شوند، چینی اجساد به چه صورتی باید باشد؟ اگر اجساد مختلط بین زن و مرد باشد، چگونه باید قرار داد؟

ج. دفن اجساد به صورت دسته جمعی اشکال ندارد؛ اگرچه در حال اختیار مکروه می باشد و در هر صورت باید شرایط دفن (مثل رو به قبله بودن) در هر میتی به صورت جداگانه مراعات گردد و چینی خاص شرط نیست و اختلاط هم اشکال ندارد.

دفن میت در زمین مجهول المالک

سؤال ۳۰. آیا دفن اموات در مکان هایی که قبلاً ملک کسی نبوده و اکنون نمی دانیم به ملکیت کسی درآمده یا نه، جایز است یا خیر؟

ج. فی نفسه جایز است؛ البته اگر قانونی در این مورد باشد باید مراعات شود.

دفن اموات در شب

سؤال ۳۱. در شرایط بحرانی مانند زلزله، سیل و... می توان اموات را شبانه دفن کرد یا خیر؟ در غیر این صورت حکم دفن اموات در شب چگونه است؟

ج. دفن اموات در شب، اشکال ندارد.

عدم دفن جسد، جهت کشف جرائم

سؤال ۳۲. آیا جهت کشف جرائم می توان جسد مسلمان، اعم از بالغ، نابالغ و یا جنین را برای چندین روز متوالی نگه داشت؟

ج. نگهداری اجساد تا مادامی که هتک آنها محسوب نشود اشکال ندارد؛ مگر این که به جهت یک ضرورت اجتناب ناپذیر، مجبور به نگهداری اجساد برای مدتی باشند.

دفن میت و مشخص نبودن قبله

سؤال ۳۳. اگر هنگام دفن، به جهت گرد و غبار غلیظ یا مه گرفتگی شدید مستمر، جهت قبله مشخص نباشد و تأخیر در دفن نیز به دلائلی ممکن نباشد، وظیفه چیست؟

ج. در فرض مذکور اگر با تأخیری که ضرر به میت و سایرین ندارد بتوان جهت قبله را مراعات نمود، باید تأخیر انداخت و گرنه به طرفی که گمان به قبله دارند دفن کنند.

جنازه میت در چاه

سؤال ۳۴. چنانچه شخص مسلمان یا غیر مسلمان در چاه سقوط کرده و مرده است و امکان خارج کردن او وجود ندارد حکم آن چیست؟ در صورتی که خارج کردن همراه با به خطر افتان جان امدادگران باشد یا باعث وارد آمدن ضرر و زیان به دیگران باشد، تکلیف چیست؟

ج. نسبت به غیر مسلمان وظیفه ای ندارید و نسبت به مسلمان با فرض عدم امکان خروج آن، در همان چاه به حال خود رها می شود و چاه قبر او خواهد بود و اگر چاه ملک شخصی کسی نباشد و یا مالک آن به مسدود کردن آن راضی باشد، تعطیل کردن چاه و بستن آن واجب است.

عدم امکان خروج جسد از زیر آوار

سؤال ۳۵. اگر به علت زلزله یا رانش زمین، فرد یا افرادی در زیر زمین قرار گیرند و فوت کنند و خارج کردن جسد یا اجساد ممکن نباشد، تکلیف چیست؟

ج. در فرض مذکور وظیفه ای وجود ندارد.

انداختن جسد در دریا

سؤال ۳۶. در صورتی که در یکی از قایق ها، لنج ها یا کشتی های بدون سردخانه یکی از مصدومین یا امدادگران در دریا فوت کند و به دلیل خرابی (قایق، لنج یا کشتی) یا بعد مسافت نتوانند جنازه را بر خشکی رسانند و از طرفی زیاد ماندن جنازه در قایق و کشتی نیز باعث اذیت و بیماری دیگران می گردد، در چنین صورتی وظیفه چیست؟

ج. اگر به علت خوف تباه شدن و یا مانع دیگری، رساندن او به خشکی ممکن نباشد و یا دشوار باشد باید

غسل و کفن و حنوط شده و نماز بر او خوانده شود سپس او را در خم و مانند آن گذاشته و درب آن را محکم بسته و یا آن که وزنه ای از سنگ و مانند آن به پاهایش بسته و در دریا بیندازند و احتیاط مستحب آن است که در صورت امکان گذاشتن در خم و مانند آن را انتخاب کنند.

متفرقات دفن

سؤال ۳۷.

عدم امکان اخراج اجساد از زیر آوار

سؤال ۳۸. اگر در برخی مکان های آسیب دیده بیرون آوردن اجساد از زیر آوار موجب از بین رفتن جان امدادگران شود، آیا باز هم واجب است جنازه ها را بیرون آورده و غسل داده و کفن نماییم یا می توان به همان صورت دفن شده حساب کرد و بر خاک آنها نماز خواند؟

ج. اگر امکان خارج کردن جنازه وجود ندارد و یا خوف خطر جانی معتنابه متوجه امدادگران باشد، وظیفه ای در خارج کرده آن ندارند؛ ولی در صورت امکان لازم است نماز میت بر او خوانده شود.

نگهداری میت در الکل و یا مومیایی کردن

سؤال ۳۹.

الف) آیا نگهداری میت در الکل جایز است؟

ب) آیا مومیایی کردن جنازه جایز است؟

ج.

الف) بعد از فوت شخص مسلمان، تجهیز جسد و دفن آن واجب است، بنابراین نگهداری آن با این نیت که آن را دفن نکنند جایز نیست و همچنین اگر نگهداری جسد موجب هتک شود جایز نیست.

ب) اگر منظور این است که اعضای فساد پذیر میت خارج شده و بعد مومیائی انجام می گیرد، جایز نیست و در هر صورت دفن میت مسلمان واجب است.

دفن کافر در قبرستان مسلمانان

سؤال ۴۰. اگر جنازه ای در قبرستان مسلمانان دفن کنیم و بعدا معلوم شود کافر بوده است، آیا باید نبش قبر نمود و سپس او را در جای دیگر دفن کرد یا وظیفه دیگری داریم؟

ج. باید نبش قبر شود؛ مخصوصاً اگر قبرستان وقف برای مسلمین باشد.

تلقین دسته جمعی

سؤال ۴۱. در مناطق و مکان هایی که ناچار به دفن دسته جمعی اموات هستیم، تلقین آنها چگونه است؟

ج. تلقین یک امر مستحبی می باشد و در صورتی که می خواهند این مستحب را عمل کنند برای هر کدام از اموات یک تلقین جداگانه خوانده می شود.

نبش قبر

سوال ۴۲. با احتمال ضعیف به زنده بودن میت، آیا نبش قبر جایز است؟

ج. اگر احتمال عقلائی به زنده ماندن در میان نباشد، نبش قبر جایز نیست.

سوال ۴۳. آیا برای شناسایی و تعیین هویت میت یا برای شناسایی و تشخیص آثار جرم، نبش قبر جایز است یا خیر؟

ج. اگر ضرورت اقتضا کند که نبش قبر صورت گیرد (مثل این که برای اثبات حقی از حقوق ورثه، مجبور به رؤیت جسد گردند)، اشکال ندارد؛ ولی اگر ضرورت نباشد، باید این کار ترک گردد.

سؤال ۴۴.

دفن میت بدون حنوط

سؤال ۴۵. اگر میت بدون حنوط دفن شده باشد، آیا نبش قبر برای حنوط کردن جایز است یا خیر؟

ج. اگر متمکن از حنوط بوده و بدون آن دفن شده است؛ چنانچه برای تدارک آن در صورتی که محذوری (از قبیل هتک حرمت میت به خاطر آن که جسدش تباه شده و از قبیل حرج و مشقت بر افراد زنده، به واسطه بو یا تجهیز او) نباشد، واجب است نبش قبر شود.

احکام امدادگر

اجرت امداد

سؤال ۴۶. آیا امدادگر برای انجام کارهای امدادی خطرناک مثل آتش سوزی و مانند آن می تواند از اولیا و بستگان شخص حادثه دیده درخواست اجرت نماید یا خیر؟ در صورت عدم دسترسی به اولیا و بستگان و مطالبه اجرت توسط امدادگر آیا می توان از اموال فرد حادثه دیده اجرت را پرداخت نمود؟

ج. اگر این کار به درخواست کسی صورت بگیرد و امدادگر قصد تبرعی و مجانی از کارش نداشته باشد و برای این کار معمولاً اجرت می گیرند، باید شخص مذکور اجرت المثل را بپردازد و در غیر این صورت امدادگر نمی تواند اجرتی را مطالبه کند.

اضرار به امدادگر جهت نجات حادثه دیدگان

سؤال ۴۷. در صورتی که امدادگر احتمال قوی بدهد در حین نجات مصدوم، به بیماری سختی مبتلا یا مصدوم می شود و یا کشته می گردد، آیا اقدام به امداد و نجات در چنین مواردی واجب است یا خیر؟

ج. اگر خوف خطر جانی یا ضرر قابل توجهی در میان باشد، واجب نیست.

دیه امدادگر جان باخته

سؤال ۴۸. اگر انسان، فرد دیگری را موظف به امداد کند و در حین امداد، امدادگر مجروح شود یا فوت نماید، دیه او بر عهده کیست؟

ج. در فرض مذکور دیه بر عهده کسی نیست.

نجاست سگ های امداد و نجات

سؤال ۴۹. آیا سگ های امداد و نجات نجس هستند و حکم لباس مسؤل تربیت و به کارگیری سگ های امداد و نجات که به طور مرتب با سگ در ارتباط است و به آنها غذا می دهد در محل حادثه چیست؟ در غیر محل حادثه چطور؟

ج. سگ نجس است و اگر لباس امدادگر با رطوبت مسریه با آن برخورد کند نجس می شود.

نماز امدادگر

سؤال ۵۰. در صورتی که لباس امدادگر نجس شده باشد و امکان تطهیر یا تعویض آن نباشد آیا برای انجام فرایض خود می تواند از لباس اموات، مصدومین و هدایای دولتی و مردمی استفاده کند یا با همان لباس های نجس میتواند نماز بخواند؟

ج. اگر سائر عورتی که دارد منحصر در همان نجس باشد، در صورتی که بتواند از لباس اموات یا مصدومین با جلب رضایت مالک آن نماز بخواند، باید این کار را انجام دهد و در غیر این صورت چنانچه درآوردن آن به خاطر سردی هوا و مانند آن ممکن نباشد، در صورت تنگی وقت یا در صورتی که احتمال از بین رفتن عذر را - به نحو احتمال عقلایی - نمی دهد، باید با همان سائر نجس نماز را بخواند و اعاده ندارد و اگر درآوردن آن ممکن است در تنگی وقت باید برهنه نماز بخواند، بلکه با وسعت وقت هم اگر احتمال از بین رفتن عذر را ندهد، باید نماز را به طور برهنه بخواند و قضا بر او نیست.

سؤال ۵۱. در صورت تنگی وقت نماز و یقین یا احتمال به زنده بودن برخی افراد مسلمان یا غیر مسلمان حادثه دیده، نماز مقدم است یا نجات جان مصدومین؟ آیا در حین کار می شود نماز را خواند؟

ج. اگر احتمال عقلایی می دهد که برخی از افراد مسلمان زنده هستند و خواندن نماز به صورت عادی خطر جانی برای مصدومین احتمالی داشته باشد، و تا آخر وقت، نمیتواند نماز را به صورت عادی بخواند، باید نماز را در حین کار کردن بخواند و رکوع و سجده را با اشاره انجام دهد و تا حد ممکن جهت قبله را مراعات نماید.

نماز آیات و ليله الدفن

سؤال ۵۲. با توجه به اینکه هر زلزله ای، پس لرزه های خفیف یا شدیدی را به دنبال دارد؛ آیا برای هر یک از این پس لرزه ها نماز آیات واجب است یا خیر؟

ج. هر زلزله ای، چه شدید و چه خفیف؛ اگر زلزله مستقلاً محسوب شود، نماز آیات جداگانه ای دارد که اگر شخص آن را احساس کند، نماز آیات واجب می شود ولی اگر علم به وقوع زلزله پیدا نکند تا اینکه زمان متصل به وقت وقوع آن بگذرد، خواندن نماز آیات بنا بر احتیاط واجب نیست.

نماز آیات برای زلزله های احساس شده

سؤال ۵۳. زلزله های خفیفی که افراد به طور عادی احساس نمیکنند ولی با دستگاه قابل احساس است و اعلام نمی شود، نماز آیات واجب است یا خیر؟

ج. اگر به گونه ای است که کسی آن را احساس نمی کند و فقط با دستگاه ها، قابل درک باشد، نماز آیات واجب نیست.

دوران امر بین قضا شدن نماز آیات و وظیفه امدادگری

سؤال ۵۴. در صورتی که امر دایر گردد:

الف. بین نماز آیات و نجات جان مصدومین یا

ب. نماز آیات و دفن اموات، شرعاً کدام یک بر دیگری مقدم است؟

ج.

الف) اگر احتمال عقلائی می دهد که خواندن نماز به صورت عادی خطر جانی برای مصدومین داشته باشد و تا آخر وقت نماز، نمی تواند نماز را به صورت عادی بخواند، باید نماز را در حین کار کردن بخواند و رکوع و سجده را با اشاره انجام دهد و تا حد ممکن جهت قبله را مراعات نماید.

ب) تعارضی وجود ندارد و نماز مقدم بر دفن است؛ مگر تأخیر در دفن مستلزم تغییر و تباه شدن میّت و اذیت زنده ها گردد و یا در تأخیر دفن، خوف درنده یا سیل، و یا دشمن و مانند این ها بر میّت باشد، که در این صورت همانند مورد الف عمل می شود.

یک نماز لیلة الدفن برای چند میت

سؤال ۵۵ . با توجه به اینکه نماز لیلة الدفن برای میت به جهت اهداء ثواب می باشد؛ آیا خواندن یک نماز لیلة الدفن برای تعدادی از اموات صحیح است یا باید برای هر کدام نماز جداگانه ای خوانده شود؟

ج. به قصد رجاء مطلوبیت اشکال ندارد و تشریک در ثواب منعی ندارد.

مسائل متفرقه

استفاده از وسائل گروه های امدادی غیر مسلمان

سؤال ۵۶. استفاده از مواد غذایی، بهداشتی و پوشاک گروه های امدادی غیر مسلمان با توجه به عدم اطمینان از طهارت آنها چه حکمی دارد؟

نسبت به غذاهای گوشتی خوردن آن جایز نیست و محکوم به حرمت است مگر تذکیه شرعی حیوان احراز شود و علم به نجاست غذا هم نداشته باشد.
و اما غیر غذاهای گوشتی محکوم به طهارت و حلیت است و استفاده اشکال ندارد مگر یقین به نجاست یا حرمت آن داشته باشد.

عدم امکان دفن فوری میت، و انجام سایر واجبات آن

سؤال ۵۷. در شرایطی که امکان دفن فوری اموات در محل حادثه دیده وجود ندارد آیا سایر واجبات مثل غسل، کفن و نماز که امکان انجامش هست، واجب است فوراً انجام شود یا میتوان آنها را به تأخیر انداخت؟

ج. اگر تأخیر آن موجب هتک میت نباشد و انجام این واجبات در آینده ممکن است، می توان تا قبل از دفن تأخیر انداخت.